

**Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ στην Απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών
29845/2021 σχετικά με τα τεκμήρια για την οικονομική και κοινωνική
ένταξη του αλλοδαπού που αιτείται την ελληνική ιθαγένεια¹**

20.5.2021

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), ως το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της Ελληνικής Πολιτείας και ο εθνικός θεσμός για θέματα προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, είναι το κατεξοχήν αρμόδιο όργανο για την **παροχή συμβουλών προς την ελληνική Πολιτεία για τη χάραξη σωστής κεντρικής πολιτικής σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την υποβολή γνωμοδοτήσεων** επί προωθούμενων μεταρρυθμίσεων της εθνικής νομοθεσίας που άπτονται ζητημάτων προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή/και με αντίκτυπο σε αυτά.

Η ΕΕΔΑ, από την ίδρυσή της, αποδίδει **ύψιστη σημασία στα ζητήματα της ιθαγένειας**, παρακολουθώντας τα στενά και με έντονη ευαισθησία. Πρόκειται για πεδίο άλλωστε στο οποίο η Επιτροπή όχι μόνο έχει τοποθετηθεί επανειλημμένα, αλλά και στο οποίο έχει συμμετάσχει ενεργά, καθώς **υποδεικνυε** μέχρι πρόσφατα (πριν την υιοθέτηση του νέου καθεστώτος) με συνέπεια **εκπρόσωπους της στις Επιτροπές Πολιτογράφησης** της χώρας υποστηρίζοντας με επιστημονική και κοινωνική επάρκεια και εμπειρία τη λειτουργία του συστήματος απόδοσης ιθαγένειας, παρά τα σοβαρά σε αρκετές περιπτώσεις λειτουργικά του προβλήματα.

¹ Η παρούσα Δήλωση υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ στις 20.5.2021. Εισηγητές: Γ. Ιωαννίδης, Αντιπρόεδρος ΕΕΔΑ, Αικ. Χαροκόπου και Αντώνης Βενέρης, Επιστημονικοί Συνεργάτες ΕΕΔΑ.

Ειδικότερα, η ΕΕΔΑ έχει αναφερθεί στο παρελθόν αναλυτικά στο ζήτημα της απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας βάσει του παλαιού άρθρου 19 ΚΕΙ, καθώς και στη διαδικασία επανάκτησής της,² ενώ έχει υποβάλει παρατηρήσεις επί των παρακάτω ΣχΝ:

- ❖ Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών με τίτλο «Τροποποίηση Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, νέο πλαίσιο επιλογής στελεχών στον δημόσιο τομέα, ρύθμιση οργανωτικών θεμάτων της Γενικής Γραμματείας Ιθαγένειας και της Γενικής Γραμματείας Ανθρώπινου Δυναμικού Δημόσιου Τομέα του Υπουργείου Εσωτερικών, ρυθμίσεις για την αναπτυξιακή προοπτική και την εύρυθμη λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης»³
- ❖ Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών με τίτλο «Πρώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας – Ρυθμίσεις για την απονομή Ιθαγένειας – Διατάξεις σχετικές με τις εκλογές»⁴
- ❖ Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών με τίτλο «Ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη των Οδηγιών 2011/98/ΕΕ σχετικά με ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους πολίτες τρίτων χωρών ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας»⁵
- ❖ Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών με τίτλο «Πολιτική συμμετοχή ομογενών και αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα και μακροχρόνια στην Ελλάδα»⁶.

Στο πλαίσιο αυτό και σε συνέχεια της δημοσίευσης στο ΦΕΚ της με αριθμ. **29845/22.4.2021** (ΦΕΚ Β' 1652) **Απόφασης** του Υπουργείου Εσωτερικών, η οποία, κατ' εξουσιοδότηση του Ν. 4735/2020 που μεταρρύθμισε το σύστημα πολιτογράφησης,⁷ ορίζει τα **τεκμήρια για την οικονομική και κοινωνική ένταξη** που πρέπει να πληρούν οι αιτούντες ελληνική ιθαγένεια (επί μακρόν νόμιμα διαμένοντες στη χώρα μετανάστες,

² Η απώλεια της ελληνικής ιθαγένειας βάσει του πρώην άρθρου 19 ΚΕΙ και η διαδικασία επανάκτησής της.

³ Επιστολή της ΕΕΔΑ προς τον Υπουργό Εσωτερικών με Παρατηρήσεις της επί του ΣχΝ, Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών: «Τροποποίηση Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, νέο πλαίσιο επιλογής στελεχών στον δημόσιο τομέα, ρύθμιση οργανωτικών θεμάτων της Γενικής Γραμματείας Ιθαγένειας και της Γενικής Γραμματείας Ανθρώπινου Δυναμικού Δημόσιου Τομέα του Υπουργείου Εσωτερικών, ρυθμίσεις για την αναπτυξιακή προοπτική και την εύρυθμη λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης», 2.10.2020.

⁴ Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ για θέματα ιθαγένειας επί του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών «Πρώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας – Ρυθμίσεις για την απονομή Ιθαγένειας – Διατάξεις σχετικές με τις εκλογές», 2019.

⁵ Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του Σ/Ν του Υπουργείου Εσωτερικών με τίτλο: Ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη των Οδηγιών 2011/98/ΕΕ σχετικά με ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους πολίτες τρίτων χωρών ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας, 2014.

⁶ ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις επί του Σ/Ν του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης «Πολιτική συμμετοχή ομογενών και αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα και μακροχρόνια στην Ελλάδα», 2010.

⁷ Νόμος 4735/2020 «Τροποποίηση του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, νέο πλαίσιο επιλογής διοικήσεων στον δημόσιο τομέα, ρύθμιση οργανωτικών θεμάτων της Γενικής Γραμματείας Ιθαγένειας και της Γενικής Γραμματείας Ανθρώπινου Δυναμικού Δημόσιου Τομέα του Υπουργείου Εσωτερικών, ρυθμίσεις για την αναπτυξιακή προοπτική και την εύρυθμη λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ, Α' 197/1.10.2020).

πολίτες ΕΕ, ομογενείς και αναγνωρισμένοι πρόσφυγες), η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει την **ανησυχία της ως προς την αυστηρό και περιοριστικό χαρακτήρα των εισοδηματικών και των κριτηρίων κοινωνικής ένταξης** της Απόφασης. Στη μεν πρώτη περίπτωση, απαιτείται πολυετής ένταξη των αλλοδαπών στην αγορά εργασίας, γεγονός που **παραγνωρίζει την ελληνική πραγματικότητα της οικονομικής κατάστασης** των περασμένων ετών, ενώ στη δεύτερη περίπτωση, η πρόβλεψη, μεταξύ των κριτηρίων κοινωνικής ένταξης, της *«σύναψης γάμου με Έλληνα/ίδα πολίτη από γεννήσεως»*, **υπερβαίνει τα όρια της χρηστής διοίκησης.**

Ζήτημα **παραβίασης της αρχής της χρηστής διοίκησης** συνιστά, όπως έχει ήδη επισημάνει η ΕΕΔΑ, και η **αναδρομική εφαρμογή των νέων διαδικαστικών και ουσιαστικών ρυθμίσεων** (άρθρα 5Α, 6 και 7 του ΚΕΙ), η οποία συμβάλλει στην επιδείνωση της θέσης των παλαιότερων αιτούντων που εν τέλει θα αξιολογηθούν για την απονομή ή μη της ιθαγένειας με διαφορετικά αυστηροποιημένα κριτήρια σε σχέση με εκείνα που ίσχυαν κατά την κατάθεση της αρχικής αίτησης (άρθρο 18 του ν. 4735/2020).

Οι νέες διατάξεις σε **συνδυασμό με την πρόσφατη θέσπιση μιας τυποποιημένης αυστηρής διαδικασίας αξιολόγησης της γλωσσομάθειας**, η οποία περιλαμβάνει γραπτές εξετάσεις Ιστορίας, Γεωγραφίας, Πολιτικών Θεσμών και Πολιτισμού, καθώς και Ελληνικής Γλώσσας (Άρθρο 6 του ν. 4735/2020 *«Διαδικασία Πολιτογράφησης – Τροποποίηση του άρθρου 7 του ΚΕΙ»*), **δυσχεραίνουν** κατά τη γνώμη της ΕΕΔΑ, **δραστικά την πολιτογράφηση αλλογενών πολιτών** που είναι εγκατεστημένοι μόνιμα στην Ελλάδα. Η ΕΕΔΑ υπενθυμίζει εδώ τον προβληματισμό της ως προς την **υιοθέτηση αυστηρών φορμαλιστικών-αντικειμενικών δοκιμασιών**, οι οποίες θεσπίστηκαν πρωτίστως για τη διασφάλιση της αντικειμενικότητας, της καθολικότητας και του αδιάβλητου της διαδικασίας (βλ. άρθρο 2 του ν. 4735/2020).⁸ Εντούτοις, η τυποποίηση των διαδικασιών πιστοποίησης της γνώσης της ελληνικής γλώσσας **πιθανώς να στερήσει τη δυνατότητα διαπίστωσης της ύπαρξης ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης** σε αλλογενείς πολίτες μόνιμα εγκατεστημένους στην Ελλάδα, οι οποίοι είναι επαρκείς στον προφορικό λόγο, υπολείπονται όμως των απαραίτητων, αυστηρά γραμματικών γνώσεων που απαιτούνται από τις αντίστοιχες γραπτές εξετάσεις.⁹

Επιπλέον, στο βαθμό που **οι ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης**, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων της γλωσσομάθειας, (άρθρο 3 ν. 4735/2020 - Τροποποίηση του άρθρου 5Α του ΚΕΙ) και η **διαδικασία πολιτογράφησης καθαυτή** (άρθρο 6 του ν. 4735/2020 - Τροποποίηση του άρθρου 7 του ΚΕΙ), όπως και άλλα επιμέρους ζητήματα, **παραπέμπονται από τον νόμο σε μεταγενέστερες υπουργικές αποφάσεις**, καθίσταται σαφές ότι **δημιουργείται ανασφάλεια δικαίου**. Πρόκειται για πάγια πρακτική της ελληνικής διοίκησης που δημιουργεί αοριστία και ασάφεια, καθώς αφήνει ευρύτατο

⁸ <https://exetaseis-ithageneia.ypes.gr/#home>

⁹ Βλ. υποσημ. 3 και 4.

περιθώριο ρύθμισης των σημαντικότερων αυτών διαδικασιών της πολιτογράφησης στην κρίση των εκάστοτε υπουργών, ενώ οι διαδικασίες αυτές θα έπρεπε να αποτελούν αντικείμενο ευθείας νομοθετικής ρύθμισης.¹⁰ Η **υπέρμετρη δυσκολία και η αστοχία των ερωτήσεων** έχει ήδη σχολιαστεί αρνητικά από τον τύπο και τις Οργανώσεις,¹¹ και βεβαίως λειτούργησε αποθαρρυντικά προς τους υποψηφίους, γεγονός που **αποδεικνύεται από τη χαμηλή συμμετοχή των αλλοδαπών στις εξετάσεις** που πραγματοποιήθηκαν με βάση το νέο σύστημα πολιτογράφησης.¹² Σε αυτό ενδεχομένως συνέβαλε και ο πολύπλοκος χαρακτήρας της διαδικασίας σε συνδυασμό με το σημαντικό ύψος των απαιτούμενων παραβόλων.

Παρατηρήσεις επί της αρχής

Η ΕΕΔΑ, λαμβάνοντας υπόψη το διαρκώς μεταβαλλόμενο νομοθετικό πλαίσιο της Ιθαγένειας τα τελευταία χρόνια, και δεδομένου, ότι πρόκειται για ένα πεδίο με ήδη διαπιστωμένα, επί σειρά ετών, σοβαρά προβλήματα, επισημαίνει την **ανάγκη θέσπισης και υλοποίησης μιας ταχείας, αντικειμενικής και ευέλικτης διαδικασίας πολιτογράφησης** με γνώμονα, σύμφωνα και με τη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το γεγονός ότι **η επιτυχής ένταξη των μεταναστών έχει καθοριστική σημασία για τη μελλοντική ευημερία, πρόοδο και συνοχή των ευρωπαϊκών κοινωνιών**.¹³ Υπό το ίδιο πρίσμα, η ΕΕΔΑ ευθυγραμμίζεται με την άποψη που διατυπώνεται στο νέο *Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο*, κατά την οποία μια επιτυχημένη πολιτική ένταξης αποτελεί ουσιαστικό σκέλος μιας καλά διαχειριζόμενης και αποτελεσματικής πολιτικής μετανάστευσης και ασύλου¹⁴. Επιπλέον συμβάλλει πιο αποτελεσματικά στην πρόοδο της χώρας με όρους οικονομικής και κοινωνικής αποτελεσματικότητας, ισότητας και δικαιοσύνης. Προς αυτήν ακριβώς την κατεύθυνση, η ΕΕΔΑ καλωσορίζει το πρόσφατο *Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης για την ενσωμάτωση και την ένταξη για την περίοδο 2021-2027*, το οποίο κάνει λόγο για στοχευμένη και προσαρμοσμένη υποστήριξη, λαμβανομένων υπόψη, των μεμονωμένων χαρακτηριστικών που αποτελούν συγκεκριμένες προκλήσεις, όπως το μεταναστευτικό προφίλ, το φύλο ή το θρησκευτικό υπόβαθρο.¹⁵

¹⁰ Βλ. υποσημ. 4.

¹¹ Βλ. Δελτία Τύπου της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου «**Ιθαγένεια σε αποκλεισμό**», «**Σχετικά με την τράπεζα θεμάτων πολιτογράφησης**», «**Η Τράπεζα Θεμάτων στην πολιτογράφηση: μια κριτική αποτίμηση**», Δελτίο Τύπου του Ελληνικού Φόρουμ Μεταναστών, «**Πολιτογράφηση για... λίγους;**», και **Αλλαγές στις απαντήσεις της Τράπεζας Θεμάτων**, Generation 2.0.

¹² Σύμφωνα με το Δελτίο Τύπου του Ελληνικού Φόρουμ Μεταναστών, «**Πολιτογράφηση για λίγους - μέρος 2ο**» (Μάιος 2021) από τις 30.000 εκκρεμούσες αιτήσεις δήλωσαν συμμετοχή μόλις **2.465 άτομα**.

¹³ Βλ. και σχετική [σελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής](#).

¹⁴ Βλ. [New Pact on Migration and Asylum](#).

¹⁵ [ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Σχέδιο δράσης για την ενσωμάτωση και την ένταξη για την περίοδο 2021-2027](#), Βρυξέλλες, 24.11.2020 COM(2020) 758 final {SWD(2020) 290 final}

Με βάση τα παραπάνω, η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει καταρχήν **την ανάγκη ειδικής ρύθμισης για τις** πριν τη μεταρρύθμιση του καθεστώτος **εκκρεμείς αιτήσεις, σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας της διοικητικής δράσης.** Ειδικά δε η **αναδρομική εφαρμογή αυστηροποιημένου εισοδηματικού τεκμηρίου,** συνιστά, επί τοις ουσίαις, **ανυπέρβλητο εμπόδιο** στην κτήση της ελληνικής ιθαγένειας.

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη δίκαιη και χωρίς διακρίσεις μεταχείριση των αλλογενών αλλοδαπών που επιθυμούν την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας, είναι **ο προσδιορισμός χαμηλών εισοδηματικών κριτηρίων, προσαρμοσμένων στην ελληνική οικονομική πραγματικότητα.**

Επιπλέον, **η αξιολόγηση της σταθερότητας των οικογενειακών δεσμών** δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να είναι συνυφασμένη αποκλειστικά με τη διαμόρφωση συγγενικού δεσμού με Έλληνα/ίδα πολίτη. Αναμφισβήτητα ένας τέτοιος δεσμός αποτελεί προφανώς ικανό ενταξιακό τεκμήριο, ωστόσο αυτό **δεν επιτρέπεται να ερμηνεύεται περιοριστικά** σε σχέση με τη σύναψη οικογενειακών δεσμών μεταξύ αλλοδαπών πολιτών.

Τέλος, σε **απόλυτη προτεραιότητα πρέπει να τεθούν οι ευάλωτες ομάδες,** ιδίως τα άτομα με αναπηρία, δεδομένου ότι η θεσμοθέτηση ενιαίων εισοδηματικών ενταξιακών κριτηρίων χωρίς εξαιρέσεις με βάση ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ευαλωτότητας, συνιστά επιβαρυντικό παράγοντα και μία εν γένει μία οπισθοδρόμηση, ενισχύοντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, την περιθωριοποίηση και τον αποκλεισμό.¹⁶

Παρατηρήσεις επί των επί μέρους διατάξεων της ΚΥΑ 29845/22.4.2021

Αναλυτικά:

A. Ως προς τα εισοδηματικά κριτήρια

Σύμφωνα με την νέα απόφαση, ο αιτών/η αιτούσα πρέπει, μεταξύ άλλων, **να αποδεικνύει ότι διαθέτει ετήσιο εισόδημα** που του/της εξασφαλίζει ένα επαρκές επίπεδο διαβίωσης χωρίς να επιβαρύνει το σύστημα της κοινωνικής πρόνοιας της χώρας. Η σταθερή και πολυετής εργασία του/της αλλοδαπού/ής στη χώρα, όπως και η μακρόχρονη οικονομική του/της δραστηριότητα σε αυτή είναι επίσης στοιχεία που αποδεικνύουν την ύπαρξη ισχυρού δεσμού με την Ελλάδα. Η συγκεκριμένη πρόβλεψη **δυσχεραίνει δυσανάλογα την απόκτηση της ιθαγένειας,** καθώς πρακτικά το επαρκές επίπεδο διαβίωσης προϋποθέτει ετήσιο εισόδημα των αιτούντων ύψους 7.800 ευρώ, όπως προκύπτει από τις ετήσιες αποδοχές του υπαλλήλου και εργατοτεχνίτη της χώρας βάσει του ισχύοντος κατώτατου μισθού. Σε κάθε δε περίπτωση, οι αιτούντες πρέπει να αποδείξουν αυτό το εισόδημα, όχι μόνο για το προηγούμενο έτος, αλλά για 3, 5 και 7 συνεχόμενα έτη (νόμιμα και μόνιμα)

¹⁶ Κοινό Δελτίο Τύπου με τίτλο «**Ρομά και ΑμεΑ, ανάξιοι να γίνουν Έλληνες;**», ΕΣΑμεΑ, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και Generation 2.0 RED, 25.2.2020.

αντιστοίχως, βάσει του τύπου της άδειας διαμονής που κατέχουν, ανάλογα δηλ. με τα έτη προηγούμενης νόμιμης διαμονής που απαιτούνται για την αίτηση πολιτογράφησης. Έτσι, εάν ο αιτών έχει και οικογένεια, τότε το παραπάνω ποσό προσαυξάνεται κατά 10% για κάθε εξαρτώμενο μέλος της οικογένειας του (άρθρο 1 παρ. 1 γ) και δ) της Υ.Α.). Μάλιστα στο ετήσιο δηλωθέν εισόδημα του αλλοδαπού που έχει πιστοποιηθεί με σωματική αναπηρία άνω του 67%, δύνανται κατά παρέκκλιση να προσμετρηθούν πάσης φύσεως επιδόματα που τυχόν λαμβάνει από το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας (άρθρο 1 παρ. 1 ε) της Υ.Α.). Συνολικά πρόκειται για προϋπόθεση που δεν λαμβάνει υπόψη την οικονομική κρίση των περασμένων ετών, με αποτέλεσμα να **ελλοχεύει ο κίνδυνος ουσιαστικού αποκλεισμού μεγάλου αριθμού αλλοδαπών που διαβιούν για πολλά χρόνια νόμιμα στη χώρα.**¹⁷ Επιπλέον, η εν λόγω πρόβλεψη προκαλεί ανασφάλεια και για το μέλλον, δεδομένου, ότι η πρόσφατη πανδημία έπληξε και πλήττει ακόμη σημαντικά την αγορά εργασίας και επομένως, **οι μελλοντικά ενδιαφερόμενοι ενδεχομένως να έχουν απολέσει εκ προοιμίου τη δυνατότητα συμμετοχής τους στο ισχύον σύστημα πολιτογράφησης,** λόγω μη πλήρωσης του συνόλου των οικονομικών κριτηρίων της υπό σχολιασμό Απόφασης.

Οι **συνέπειες των νέων μέτρων επιδεινώνονται περαιτέρω και από την αναδρομική,** όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, **ισχύ των αυστηρών αυτών τεκμηρίων,** για τους αλλοδαπούς που έχουν υποβάλει τα δικαιολογητικά τους, αναμένοντας εδώ και χρόνια την ελληνική διοίκηση να αποφανθεί επί των αιτήσεών τους. Πολύ απλά, δεδομένου ότι το νέο νομοθετικό πλαίσιο για την πολιτογράφηση δεν εξαιρεί τους αιτούντες σύμφωνα με το παλιό καθεστώς, υπεισέρχεται σε εξαιρετικά δυσμενή θέση όχι μόνο η πλειοψηφία όσων επιθυμούν να καταθέσουν αίτηση πολιτογράφησης στο μέλλον, αλλά και όσων είχαν αιτηθεί στο παρελθόν και έχουν ήδη πληρώσει το παράβολο των 550 ή 700 ευρώ πριν το 2019.¹⁸ Με τον τρόπο αυτό **πλήττεται η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του διοικουμένου, ενώ παράλληλα κλονίζεται η ασφάλεια δικαίου, αρχές οι οποίες αποτελούν βασικές παραμέτρους ενός κράτους δικαίου.**¹⁹

B. Ως προς τα κριτήρια Κοινωνικής Ένταξης

Αντίστοιχα, η ΕΕΔΑ εκφράζει τον προβληματισμό της και ως προς την **απόλυτη, αδιαφοροποίητη και άκριτη τυποποίηση της διαδικασίας** που αφορά τη διαπίστωση της κοινωνικής ένταξης των αιτούντων, γεγονός που ενέχει τον **κίνδυνο να σημειωθούν στην πράξη φαινόμενα υποκειμενισμού και ανισότητας.**

¹⁷ Βλ. και Δελτίο Τύπου του Ελληνικού Φόρουμ Μεταναστών, «**Πολιτογράφηση για λίγους - μέρος 2^ο**» (Μάιος 2021).

Σχόλιο του ΕΣΠ σχετικά με την προτεινόμενη τροποποίηση του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας.

¹⁸ **Μήπως τελικά καταργείται η πολιτογράφηση;**, Generation 2.0 RED for Rights Equality and Diversity, 27.4.2021.

¹⁹ Βλ **Ιθαγένεια σε αποκλεισμό**, όπ. παραπ. και τις σχετικές επισημάνσεις του Γ. Καμίνη: <https://www.facebook.com/GiorgosKaminis/posts/334689588120607>.

Ειδικότερα, αναφορικά με το κριτήριο διαμόρφωσης συγγενικού δεσμού με Έλληνα πολίτη, σύμφωνα με το άρθρο 2, παρ. 1 της Υ.Α., ως προϋπόθεση τίθεται η «.. *σύναψη γάμου με Έλληνα/ίδα πολίτη από γέννησεως*». Από τη γραμματική διατύπωση της εν λόγω ρύθμισης καθίσταται σαφές ότι το εν λόγω κριτήριο πληρούται μόνο με τη σύναψη γάμου με Έλληνα/ίδα πολίτη από γέννηση και επομένως αποκλείει άλλον τρόπο κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας του/ης συζύγου, ως τεκμήριο κοινωνικής ένταξης. Η εν λόγω ρύθμιση, **εισάγει αδικαιολόγητες διακρίσεις ως προς τον τρόπο κτήσης της ιθαγένειας** του/ης συζύγου, οι οποίες πέραν των ζητημάτων ισότητας που αναφέρει, εν τοις πράγμασι, συντελεί στον ουσιαστικό αποκλεισμό μεγάλου αριθμού αλλοδαπών που διαμένουν πολλά χρόνια νόμιμα στη χώρα.

Σχετικά με το κριτήριο της φοίτησης σε ελληνικό σχολείο, το άρθρο 2 παρ. 2 της εν λόγω ΥΑ αναφέρει ότι «Η φοίτηση σε οποιαδήποτε βαθμίδα της ελληνικής εκπαίδευσης αποτελεί εκδήλωση της βούλησης του αιτούντος για προσαρμογή και ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας». Επισημαίνεται, ότι στην συγκεκριμένη παράγραφο δεν περιλαμβάνονται οι υπηρεσίες εξειδικευμένης περίθαλψης και οι παρεμβάσεις ψυχοκοινωνικής ή θεραπευτικής αποκατάστασης ως εκπαιδευτικές υπηρεσίες μόνιμου και σταθερού χαρακτήρα, σε τέκνα αλλοδαπών με αρμοδίως πιστοποιημένη αναπηρία, που ενώ πληρούν την προϋπόθεση γέννησης στην Ελλάδα από νομίμως διαμένοντες γονείς, αδυνατούν, λόγω της αναπηρίας τους, να καλύψουν το κριτήριο της φοίτησης σε «ελληνικό σχολείο». Πρόκειται για **διάκριση εις βάρος των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, η οποία έρχεται σε αντίθεση με τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία**, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση **οπισθοδρομικής πολιτικής της διοίκησης**.

Επιπρόσθετα, σε ευθεία αντίθεση έρχονται οι προϋποθέσεις της συγκεκριμένης ΥΑ με το άρθρο 34 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για τους Πρόσφυγες,²⁰ το οποίο όχι μόνο δεν θεσπίζει εισοδηματικά κριτήρια αλλά αντίθετα προβλέπει **υποχρέωση της μείωσης στο μέτρο του δυνατού των δημοσιονομικών βαρών** της διαδικασίας, όπως πχ του παραβόλου, ακριβώς διότι λαμβάνει υπόψη την ευαλωτότητα των προσφύγων, την πιθανή οικονομική δυσπραγία αλλά και την **προτεραιοποίηση των προσφύγων** στην πολιτογράφηση και την **ένταξή τους** στον κοινωνικό ιστό.

²⁰ Άρθρο 34 «Πολιτογράφησης» της Σύμβασης της Γενεύης: «*Αι Συμβαλλόμενοι Χώροι θα διευκολύνουν, εν τώ μέτρω του δυνατού, την αφομοίωσιν και πολιτογράφησιν των προσφύγων. Θα προσπαθήσουν, ειδικώτερον, να επιταχύνουν την διαδικασίαν της πολιτογραφήσεως και να ελαττώσουν, εν τώ μέτρω του δυνατού, τα δημοσιονομικά βάρη της τωιαύτης διαδικασίας.*»

Προτάσεις-Συστάσεις της ΕΕΔΑ

Έχοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, η ΕΕΔΑ καλεί το αρμόδιο Υπουργείο να τροποποιήσει τις ως άνω ανεπιεικείς διατάξεις με γνώμονα τη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα και την απόδοση της ελληνικής ιθαγένειας με διαδικασίες που δεν αποκλείουν υποψήφιους που είναι ουσιαστικά ενταγμένοι στην κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας. Η απόκτηση της ιθαγένειας πρέπει να είναι η φυσική συνέχεια μίας νόμιμης διαδρομής στη χώρα. Για το σκοπό αυτό, η ΕΕΔΑ προτείνει:

- ✓ τη διεξαγωγή της **διαδικασίας πολιτογράφησης** από την υποβολή μέχρι την εξέταση των αιτήσεων πολιτογράφησης **χωρίς αδικαιολόγητες καθυστερήσεις** της διοίκησης
- ✓ την **ανάκληση της αναδρομικής εφαρμογής** τους στο σύνολο των εκκρεμών αιτήσεων πολιτογράφησης
- ✓ τη **διαπίστωση της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης** των αλλοδαπών που αιτούνται την ελληνική ιθαγένεια σε συνδυασμό με ένα **απλοποιημένο σύστημα εξετάσεων** με εξεταστέα ύλη κατανοήσιμη από ανθρώπους με διαφορετικό μορφωτικό επίπεδο και βιώματα, η οποία έχει επιλεγεί από ανθρώπους με εμπειρία
- ✓ την **κατάργηση της τεχνικής ανελαστικής διαδικασίας** για τη διακρίβωση της οικονομικής ένταξης των αιτούντων την ελληνική ιθαγένεια στη βάση επαχθών οικονομικών τεκμηρίων
- ✓ τον υπολογισμό του επαρκούς εισοδήματος όχι σε ετήσια βάση αλλά με παράλληλο **συμψηφισμό πρόσθετων κριτηρίων**, λαμβάνοντας υπόψη την πραγματική κατάσταση στην αγορά εργασίας
- ✓ την **κατάργηση όλων των οικονομικών τεκμηρίων για τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες** σε εφαρμογή του άρθρου 34 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951
- ✓ την αξιολόγηση της ένταξης των αλλοδαπών, συμπεριλαμβανομένων και των ανιθαγενών, στην κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας υπό το πρίσμα μιας συνεκτικής πολιτικής με στόχο τη **μακροπρόθεσμη ένταξη χωρίς εκ των προτέρων αποκλεισμούς**. Η ένταξη σύμφωνα με τις αρχές που διέπουν το νέο *Ευρωπαϊκό Σχέδιο δράσης για την ενσωμάτωση και την ένταξη για την περίοδο 2021-2027* συνιστά **δικαίωμα και καθήκον** για όλους.